

hlapon urne drse s severo-slovanskimi brati na postajo. Gromoviti „živio“ in „slava“-klici, ter vbrano petje čitalničnih pevcev pozdravi došle romarje. — Res! do solz ginljiv je bil ta prizor. Ta sloveč pozdrav iznenadil je vidoma došle severne brate; vse po vagonih dreinjalo se je k oknim in durim, in odzdravljalo nam s „at žije“, „slava“ itd.

Na to pozdravi prečastni gosp. prošt dr. Ant. Jarc milostljivega levovškega metropolita Sembratoviča, kakor tudi voditelja Čehov, gosp. prošta Vacsl. Štulca, in voditelja Poljakov, gosp. mons. Stojalowski-ja s prijaznim ogovorom. Prečastni gosp. prošt V. Štulec se je s toplo besedo zahvalil za tako srčni sprejem, in tej zahvali odgovoril je z ginljivimi besedami gospod dr. Jan. Bleiweis. — Med tem so stopili romarji iz vagonov, vredili se v dolgo četo ter napotili se v mesto proti Šenklašču. Videti so bili tu premožni in revni; plemenitniki in priprosti narod; stari, mladi, možki in nježni ženski spol. Kar ima slovanski sever narodnih noš, vse si mogel ta dan videti v beli Ljubljani; vrh tega so imeli še vsi romarji prsa svoja nakitjena z narodno kokardo. Da je tudi naš narod pospremil romarje v Šenklašč, ume se samo po sebi, in le gredé je bila lepa naša katedralna cerkev v vseh svojih obširnih prostorih prenapolnjena. K velikemu altarju je zdajci pristopil voditelj Poljakov, prečastni gosp. mons. Stojalowski; orglje na koru se mogočno oglasijo, in po vsej cerkvi zadoni iz grl navzočih romarjev starodavna česka pesem: „Hospodi pomiluj!“ Tudi k stranskim altarjem je pristopilo več gospodov duhovnikov izmed romarstva. Po povzdigovanji začulo se je petje poljsko, po zavživanji po rutensko. Poslednji pevci pokazali so največo izurjenost (kar smo tudi pozneje v Rimu o tridnevnicu sv. Cirila in Metoda opazovati priliko imeli). Proti sklepu sv. maše zadonela je zopet vskupno staročesko pesem: „Svaty Vaclave“. Po končanem sv. opravilu so prečastiti gosp. stolni prošt Jož. Zupan pozdravili milostl. levovskega nadškofa Sembratoviča, potem so le tá podelili vsem nazočim sv. apostoljski blagoslov, in v istem sprevodnem redu, kakor to došli, odhajali so severni romarji zopet nazaj na kolodvor. Se ve, da tudi mi z njimi.

Neprijetni dež ni pustil obedovati tujim gostom na krasno okinčanem vrtu. Nagloma so se bile mize prenesle v podstrešje kolodvorskega koridora. Med obedom prepevali so neprestano čitalnični pevci prekrasne domorodne pesme ter s tem sladili severnim bratom obed. Vse je bilo navdušeno, in gotovo Ljubljana ne bo kmalu pozabila tega dneva; pa ne le ona, pozabil ga gotovo ne bo severo-slovanski svet.

Odhod iz Ljubljane. Potovanje skoz Notranjsko.

Proti 12. uri dalo se nam je znamenje za odhod. Nepopisljiva in nedopovedljiva čutja prešinjala so nam srca, ko smo zasedali vozove. Misel: „zdaj romamo v sv. Rim“, bila je tako sladka, da smo prav radi verjeli besedam „Danice“, katere je zapisala po našem odhodu: „da jih je mnogo obžalovalo, da niso v naših vrstah“. Med tisočerimi burnimi „živio“-klici, med iskrenimi voščili „srečen pot!“ med navdušenim petjem čitalničarjev in „Sokolcev“, ter med vihranjem belih robcev v slovo zapustili smo ljubljanski kolodvor, in zavozili ven proti Notranjskemu.

Družba v našem vagonu bila je jako prijetna; bili so naši domači gospodje, duhovni in neduhovni, Štajarci, Moravci, Poljaki i. dr.

Kako prijeten in nepozabljiv vtis pa je bilo napravilo slovesno ljubljansko sprejetje na severne brate, čutili smo Slovenci ves čas našega daljnega potovanja;

povsod in pri vsaki priliki — in teh ni bilo malo, in tudi težavnih dosti — bili so skrbni za nas, kakor za svoje lastne ljudi. Nek gosp. poljski duhoven djal mi je: „Ljubljana ostane nam nepozabljiva. Prevozili smo bili uže velik oddelek Slovenije, peljali se preko Maribora in Celja, pa nikjer se ni brigala živa duša za nas. A — Ljubljana! ta nam je sijajno pokazala narodno bratoljubje.“

Med potjo skoz Notranjsko imeli smo lepo priliko, opozorovati severne brate na znamenitosti tega čudapolnega dela naše domovine. Vožnja čez ljubljansko močvirje, velikanski borovniški „viadukt“, pogled na Bistvo in Vrhniko, v Logatcu opomin na bližino bogatega srebrenega rudnika v Idriji, na Rakeku bližnja soseščina preimenitnega cirkniškega jezera, v Postojni znamenitost sloveče podzemeljske jame, razgled na Nanos in okolico predjamskega grada (Luegg), vse to dalo je gradiva dovolj za opis in vredno pohvalo notranjske strani. Ker smo se vozili z brzovlakom, nismo v Postojni nič ostali, kar nam je pa bilo zeló žal. Zapazili smo namreč na kolodvoru več gospôde, med drugim tudi preč. gosp. dekana; po trgu pa smo videli vihrati narodne zastave, kar smo tolmačili za prijazen pozdrav sloveče Postojne rimskim romarjem.

Tudi na daljni vožnji proti Št. Petru prilika nam je bila opozoriti tuje goste na okolico, kjer se uže več let o jesenskem času vršijo velike vojaške vaje, in kateri kraj smatra — kar vemo iz popolno zanesljivega vira — slavnoznani naš avstrijski vojskovodja nadvojvoda Albreht kot enega izmed najbolj priložnih in pripravnih za take namene, vojaške vaje namreč. — Prijazni Št. Peter pozdravil nas je z vihranjem narodnih zastav, kar je severnim bratom jako dopadlo. Tu imeli smo nekaj trenutkov postanka. Eden izmed poljskih g. duhovnikov, ki je bil šel iz našega vagona in imel razgovor z nekim gospodom voditeljem, naznanil nam je, povrnivši se, da naš vlak šteje 28 vagonov; da je prišlo do Ljubljane od zgornjih krajev 695 romarjev; v Ljubljani pa jih je prirastlo 49; tedaj bilo nas je vseh skup 744. Prav drago mi je bilo, to zvedeti in zabeležiti, in ostane naj zapisano v spomin sedanjemu in prihodnjemu rodu.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Na razvalinah nemško-liberalne stranke.

Danes spregovoriti hočemo nekoliko več o nemško-liberalni ali levičarski stranki državnega našega zbora! Ta stranka namreč, ki je po svojem gospodarstvu in svoji brezobzirnosti prišla ob vse zaupanje presvitle naše krone in njenih narodov, odgospodarila je, zgubila konečno zaupanje tudi sama vá-se in ima dandanes obupno zavest, da naprej ne more in nazaj — skoraj da — ne sme! In ko tako opazujemo to visoko bolnico in njeno bolezen, ne moremo verjeti, da bi to bila ona stranka, ki je sedela neprenehoma sedem let na krmilu Cislajtanije, ki je nekdanj v državnem našem zboru z dvema tretjinama samih stalno udanih glasov dosegla, kar je hotela, ona stranka, katere voditelji so njega dni nemškemu narodu za pol-bogove veljali, ki pa zdaj obupani in brez armade gledajo, odkod in kdaj da jim pride mesija na pomoč. Ali ta onemoglost nemško-liberalne ali levičarske stranke kaže se na vse strani, njen razpad je jasen kot beli dan in najočitniši dokaz za to pač je, da najgorečniji njeni pristaši jo zdaj sami ostro obsojujejo, jej hrbet obračajo, kakor popusté znane

nagorépe živalice ladijo, kedar se ima potopiti! Ali visoka ta bolnica ima uže od davnej kal smrti v sebi!

Še predno je bil grof Taaffe nastopil, bila je nemško-liberalna, tedajna „ustavoverska“ stranka na tem, da se razruši in pride popolnem ob veljavo. Saj so nam znani tisti meseci 1878. in 1879. leta, ko „ustavoverni“ kabinet Auerspergov ni mogel ni živeti ni umreti. Skrajni čas je bil potem, da je prišel grof Taaffe. Po državnozbornih volitvah, ki so se tisto poletje vršile, bila je sicer ustavoverna stranka v manjšino potisnena in pravicoljubna stranka postala je močnejša. Ali navzlic temu dalo bi se še marsikaj popraviti in „ustavoverna“ stranka imela bi še vedno odločilno besedo, ker grof Taaffe bil je sam ustavoverec v dobrem pomenu besede in v njegovem ministerstvu sedeli so s kraja kljubu državnozborne večine protestom izkazani „ustavoverci“ Stremayr, Horst, Korb-Weidenheim! Misliti bi toraj bilo, da bodo zdaj ustavaški Nemci previdni, da bodo ministerstvo Taaffejevo podpirali, ker le tako bi bilo še mogoče, da se grof Taaffe vzdrži sredi strank in se vsled strankarskega gibanja do cela ne nagne na državnega zbora desnico. Ali toliko politične modrosti bi pri ustavaških plešoglavcih zastoj iskali! Izgubivši po svoji lastni krivdi gospodstvo in vodstvo v Avstriji vstopili so se zdaj kakor poredni otročaji za državnozbornsko peč ter sklenili, kljubovati in nagajati Taaffejevi vladi, kolikor dolgo bi se dalo! In zakaj to? Samo za tega del, ker je grof Taaffe koj v začetkih svoje vlade naglašal, da se Slovani v Avstriji ne smejo pritiskati na steno, ker imajo iste državljanske pravice, kakor drugi avstrijski narodi. To je bilo preveč. Nemško-liberalni gospodje, kateri so navajeni bili brezobzirno zapovedovati, — oni da bi se bili umaknili svojemu slugi in dovolili tistemu, katerega so neopravičeno tlačili, da sme poleg njih sestiti in ž njimi vred izdatno delati za blagor in slavo občne domovine? Ne, to je težko, to je ustavaškemu Nemcu bilo celó nemogoče! Tista slepa strast po gospodstvu in tisto strupeno sovraštvo do Slovanstva, v katerem so bili liberalni Nemci vedno edini, če tudi so se drugače časih grozno med seboj pulili, — to je bil oni „kit“, ki jih je tedaj združil, da so se spravljeni vladi Taaffejevi uprli in zaleteli se s svojimi velikonemškimi in slovanožrskimi namerami na pot „puntarske politike“.

Sovraštvo, častilakomnost in strast — toraj sami slabi svetovalci vodili so nemške liberalce v veliki in viharni vojni proti grof Taaffejevi vladi in avtonomiščne stranke spravljenemu in pravicoljubnemu programu. V vojni tej odbijali so vsako pomirjenje in najmanjšo opravo in nikakor jim ni hotelo v glavo, da tega, kar zahteva duh časa, si ni izmislil grof Taaffe ali pa kakošen avtonomist, nego te ideje se pretakajo po narodih in se toraj z malenkostno agitacijo in umetno politiko nikakor odstraniti ne dajo. Na drugi strani pa so se v glavah levičarjev vzcimile vse mogoče izmišljotine in zoper te prazne svoje strahove borili so se potem očetje sami, kakor Don Quixote zoper veterne meline! Od todi vse tisto sumničenje, zabavljanje brez konca in kraja, od todi vsi tisti premnogi škandali, ki so jih zagrešili nemški liberalci v sejah državnega zbora in po javnih shodih! — Ali kar so sejali, to žanjejo zdaj! Udali so se strasti, strast jih je ujedla! Stranka, ki ni tirala praktične politike, temuč dala se le slepi strasti voditi, izigrala je zdaj politično svojo komedijo! Nepopačeno javno mnenje avstrijskih Nemcev obrnilo se je samo proti nemško liberalni tej stranki, ki je delala nepotrebne, razpore in sam presvitli naš cesar sankcioniral je to javno mnenje imenujč politiko levičarsko: „puntarsko opozicijo“. Zdaj je našega državnega zbora nemško-liberalna stranka razjedena, needina in bolj

zmerni njeni pristaši jej dajejo slovo, da rešijo svojo čast še o pravem času, predno se zidarjem tega modernega Babilona jeziki popolnem ne zmešajo!

Mi Slovani in še posebno Slovenci nimamo nič vzroka žalovati nad to politično mizerijo naših protivnikov, ki so nam mnogo ran vsekali, kakor so zavirali vse Avstrije napredek. Naj se stvar zasučje tako ali tako, to je gotovo: nemško-liberalna stranka ne pride več na krmilo! Od vsake druge stranke pa se je nadejati, da se bode pri reševanju državnih vprašanj ozirala tudi na nas Slovane, kakor to zahteva naše število in naši davki, krvni in denarni!

Danilo.

Slovstvene stvari.

Slovniške mrve.

V novejših sosebnih novinarskih spisih prikazuje se tu pa tam tudi pri nas tako imenovani predikativni instrumental, o katerem naše slovnice molče. Ne bi torej, mislim, bilo nevmestno, ogledati se malo po slovanskih jezikih, kaj v njih velja na to stran, ter posneti iz Miklošičeve prim. slovnice, kar ima bistvenjših točk o tej stvari.

Nekateri glagoli, tako uči le-ta slovnica našega slavne rojaka, potrebujejo za funkcijo predikata kakega samostavnika, kjekod tudi pridevnika. Ti glagoli so aktivni ali pa pasivni. Pri aktivnih deva latinščina samostavnik v akuzativ, a pri pasivnih v nominativ, na pr. *Darium regem salutant; Darius rex salutatur*. Slovanski jeziki so nekdanj imeli vsi v obeh slučajih pridodani samostavnik ali pridevnik v instrumentalu brez predloga (torej: *Darija pozdravijo kraljem; Darij je pozdravljen kraljem*).

To posebnost so neki slovanski jeziki uže povsem ali po večem izgubili, a neki več ali manj ohranili, najbolje poljski, tudi ruski, česki, manj hrvatsko-srbski ter se raba predikativnega instrumentala čim dalje tem bolje umika sintaksi na klasična jezika oprti, ki se sme imenovati tudi evropska; primeri rusko: *ja videl ego zdorovago* (ne več: *zdorovym*). Najmanj sledu ji je najti v slovenskem jeziku in iz krajev, koder se današnjega dne slovenščina goji in neguje, Miklošič ne navaja nobenega primera z instrumentalom.

Predikativni instrumental imevajo, naj stojé aktivno ali pasivno, glagoli: storiti, postaviti kaj za kaj, imenovati ali zvati za kaj (kako) izvoliti, šteti, imeti, delati se za kaj, premeriti v kaj (storiti čim) itd. na pr. staroslov. *zvati otea otcem*; hrv. slov. *Francuzi imenovali su Napoleona cesarom*, (tudi) *za cesara*; srb. *tudju majku majkom zvati*. Ko je mene postavio sudijom nad vama? *stvari se, dušo, ružom* (nasproti polj. in rusk. *premeniti v kaj*); malorusk. *boroda ne robyt mudrym čolovika* (brada ne dela človeka modrim — modrega); čes. *dělá se nemocným* (bolnim — bolnega).

Dalje: pasivno ali pa z neprehajalnim glagolom: staroslov. *ona rodivši* *) *devoju prebyst* (rodivši je ostala devico-devica); hrv. slov. *detetom postajem* (puerasco), *Habdel.*; ogerska slovenščina ima tu ali nominativ ali pa tudi socijal, na pr. *naj eto kamenje s kruhom byc* = *kralj biti*; srb. *da sam tobom* (na tvojem mestu), *ja biti drukčije radio*; rus. *peroym mudrecom slyl* (slul ali slovel je za prvega modreca); čes. *lepe* (bolje) *jest náhluchlým byti než hluchým*; polj. *kto chce byc do-*

*) Vidimo iz tega, da staroslovenščina ima glagol: *roditi*, kjer bi kdo pričakoval gl. *uroditi* ali *poroditi*. Pristavimo še drug primer: *Mojzij rožden v krabicu vložen byst* (Mojzes, ko je bil rojen, vložen je v skrinjico.) Pis.